

ผลกระทบของความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ
ต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีและค่าสอบบัญชี
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*
THE EFFECT OF AUDIT INDUSTRY SPECIALIZATION ON
AUDIT REPORT LAG AND AUDIT FEE OF COMPANIES LISTED
ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

เกศกนก สุปัญญา¹, จิรัฐติกา วุฒิพันธุ์² และ เดชอนันต์ บังกิโล³

Katekanok Supanya¹, Jiradtikhan Wutipphan² and Dej-anan Bungkilo³

¹⁻²มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น

¹⁻²Rajamangala University of Technology Isan Khonkaen Campus, Thailand

³นักวิชาการอิสระ

³Independent Scholar, Thailand

Corresponding Author's Email: katekanok13@gmail.com

วันที่รับบทความ : 9 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 21 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 23 เมษายน 2568

Received 9 April 2025; Revised 21 April 2025; Accepted 23 April 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบกับค่าสอบบัญชี 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าสอบบัญชีกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบ

Citation:

* เกศกนก สุปัญญา, จิรัฐติกา วุฒิพันธุ์ และ เดชอนันต์ บังกิโล. (2568). ผลกระทบของความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีและค่าสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1298-1320.

Katekanok Supanya, Jiradtikhan Wutipphan and Dej-anan Bungkilo. (2025). The Effect Of Audit Industry Specialization Onaudit Report Lag And Audit Fee Of Companies Listed On The Stock Exchange Of Thailand.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1298-1320.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 1,101 บริษัท การดำเนินการวิจัยใช้ข้อมูลทุติยภูมิเก็บข้อมูลจากงบการเงิน และรายงานประจำปี 56-1 ในช่วงปี พ.ศ.2564 ถึง พ.ศ.2566 จากฐานข้อมูลออนไลน์ SETSMART สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของผู้สอบบัญชี ซึ่งวัดจากส่วนแบ่งการตลาดค่าสอบบัญชีมากกว่า 10% ในแต่ละอุตสาหกรรม ส่งผลให้ระยะเวลาการออกรายงานลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่วัดจากส่วนแบ่งการตลาดค่าสอบบัญชีมากกว่า 10% และ 30% ส่งผลให้ค่าสอบบัญชีเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 3) ค่าสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระยะเวลาการออกรายงานอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบส่งผลให้ระยะเวลาในการออกรายงานลดลง นอกจากนี้กิจการที่มีธุรกิจซับซ้อนจะเลือกผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละอุตสาหกรรมและจ่ายค่าสอบบัญชีสูงทำให้ระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ, ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงาน การสอบบัญชี, ค่าสอบบัญชี

Abstract

This study aimed to: 1) investigate the relationship between auditor industry specialization and audit report lag; 2) examine the relationship between auditor industry specialization and audit fees; and 3) explore the relationship between audit fees and audit report lag of 1,101 listed companies on the Stock Exchange of Thailand. This research utilized secondary data collected from financial statements and annual reports (Form 56-1) during the fiscal years 2021 to 2023 from the SETSMART online database. The statistical analyses employed were descriptive statistics, correlation analysis, and multiple regression analysis.

The findings revealed that: 1) Auditor industry specialization, measured by an audit fee market share of more than 10% in each industry, significantly

reduced audit report lag at a statistical significance level of 0.05; 2) auditor industry specialization, measured by audit fee market shares of more than 10% and 30%, significantly increased audit fees at a significance level of 0.01; and 3) audit fees had a significantly positive relationship with audit report lag at a significance level of 0.01. The results of this study indicate that auditors with industry specialization contribute to a shorter audit report lag. Furthermore, companies with complex businesses tend to select auditors with expertise in their specific industries and pay higher audit fees, leading to an increase in the audit report lag.

Keywords: Audit industry specialization, Audit report lag, Audit fee

บทนำ

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา การทุจริตทางการเงินภายในกิจการขนาดใหญ่ในประเทศไทยส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจและความเชื่อมั่นของนักลงทุน กรณีของบริษัท Stark Corporation (STARK) ซึ่งจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการบันทึกข้อมูลทางการเงินที่ไม่โปร่งใสและไม่ถูกต้อง ก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ผู้ถือหุ้นและนักลงทุน การทุจริตดังกล่าวสะท้อนถึงข้อบกพร่องในระบบการตรวจสอบบัญชีที่ควรทำหน้าที่ป้องกันการบิดเบือนข้อมูลทางการเงิน (วรกมล ปิ่นทอง และสุภา ทองคง, 2565: 95) ดังนั้นผู้สอบบัญชีจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการเงินและป้องกันการทุจริต

ปัจจุบันข้อมูลทางการเงินแตกต่างกันไปตามธุรกิจของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม โดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมที่ซับซ้อน เช่น ธุรกิจการเงิน การประกันภัย และการผลิตขนาดใหญ่ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของรายการบัญชีและการบริหารความเสี่ยงส่งผลให้ข้อมูลทางการเงินมีความแตกต่างกัน ดังนั้นกิจการจึงต้องการผู้สอบบัญชีที่มีความรู้เฉพาะทางเพื่อที่จะส่งสัญญาณเตือนเกี่ยวกับความผิดปกติของข้อมูลทางการเงินได้อย่างแม่นยำ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้สอบบัญชีจากสำนักงานขนาดใหญ่ (Big4) มักถูกมองว่ามีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ (กาญจนา สุขศาลา และ อัจฉรา ชนากลาง, 2562: 40) ส่งผลให้ข้อมูลทางการเงินไม่บิดเบือนหรือขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ งานวิจัยในอดีต

จึงมีการศึกษาเพื่อที่จะวัดเชิงวิชาชีพของผู้สอบบัญชี ทั้งนี้มีหลายแนวทางในการวัดค่าความเชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชี เช่น การใช้สัดส่วนของค่าสอบบัญชีในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ โดยกำหนดให้ผู้สอบบัญชีที่มีสัดส่วนค่าสอบบัญชีที่มากที่สุด มากกว่า 10% หรือ 30% ของตลาด เป็นผู้เชี่ยวชาญ (Yeboah et al., 2023; Rusmin, 2010; กาญจนา สุขศาลา และ อัจฉรา ชนากลาง, 2562)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยก่อนหน้านี้มีข้อขัดแย้งเกี่ยวกับผลกระทบของความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี งานวิจัยของ ยูริตา กันธวัง และคณะ (2562) ระบุว่า ระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในขณะที่งานวิจัยของ ภาสขุ นิธิบัณฑิตเสรี และคณะ (2562) พบว่า ความเชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชีทำให้ระยะเวลาในการออกรายงานสั้นลง แต่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ข้อขัดแย้งนี้นำไปสู่คำถามสำคัญเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรม ค่าสอบบัญชี และระยะเวลาในการออกรายงาน

จากปัญหาดังกล่าว การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นวิเคราะห์ผลกระทบของความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบต่อระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีและค่าสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้การจัดกลุ่มผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญจากสัดส่วนค่าสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม 3 วิธี ได้แก่ 1) สัดส่วนค่าสอบบัญชีสูงสุดในอุตสาหกรรม 2) ส่วนแบ่งตลาดของค่าสอบบัญชีมากกว่า 10% และ 3) ส่วนแบ่งตลาดมากกว่า 30% ผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานกำกับดูแลด้านการสอบบัญชี และบริษัทผู้รับบริการสอบบัญชีในการกำหนดกลยุทธ์ด้านการสอบบัญชีที่เหมาะสมปรับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี และคาดการณ์ระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีได้อย่างแม่นยำ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบกับค่าสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าสอบบัญชีกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานงานวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบส่งผลกระทบต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานที่ 2 ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบส่งผลกระทบต่อค่าสอบบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานที่ 3 ค่าสอบบัญชีส่งผลกระทบต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ

ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ คือ ความเชี่ยวชาญในงานสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชี ที่ผู้สอบบัญชีมีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในการตรวจสอบอุตสาหกรรมบางประเภท ซึ่งความเชี่ยวชาญนี้อาจมีอยู่ในสำนักงานสอบบัญชีหรือตัวผู้สอบบัญชีเอง ความเชี่ยวชาญดังกล่าวจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กาญจนา สุขศาลา และ อัจฉรา ชนากลาง, 2562) สอดคล้องกับ Aobdia and Shroff, (2020) กล่าวว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ คือสิ่งที่ถูกกำหนดให้เป็นความสามารถของผู้ตรวจสอบบัญชีในเรื่องการทำความเข้าใจความซับซ้อนที่เฉพาะเจาะจงของอุตสาหกรรม อันเนื่องมาจากการมีประสบการณ์และความรู้ลึกซึ้งในอุตสาหกรรมเฉพาะทาง โดยที่ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบนี้จะแสดงออกผ่านการมีความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับกฎระเบียบ ความเสี่ยงทางธุรกิจ และแนวโน้มทางการเงินเฉพาะของอุตสาหกรรม ทำให้ผู้ตรวจสอบสามารถประเมินและตรวจสอบข้อมูลทางการเงินได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตรวจจับความผิดพลาดหรือความผิดปกติที่

อาจเกิดขึ้นได้ง่าย ส่งผลให้รายงานทางการเงินของกิจการมีความถูกต้องตามมาตรฐานรายงานทางการเงิน

2. แนวคิดเกี่ยวกับค่าสอบบัญชี

Ettredge et al., (2024) ค่าสอบบัญชีถูกนิยามว่าเป็นต้นทุนที่บริษัทจ่ายเพื่อความมั่นใจในข้อมูลทางการเงิน โดยสะท้อนความเสี่ยงทางธุรกิจ ความซับซ้อน และมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชี ค่าสอบบัญชีแสดงถึงราคาของบริการที่ผู้สอบบัญชีอิสระให้กับบริษัท เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าข้อมูลทางการเงินเป็นไปตามมาตรฐานการรายงานที่กำหนด (International Federation of Accountants, 2022) ปัจจัยในการกำหนดค่าสอบบัญชี ได้แก่ ขนาด ความเสี่ยง ความซับซ้อนของธุรกิจ ความน่าเชื่อถือขององค์กร ผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี และลักษณะของสำนักงานสอบบัญชี (ชุตาพร สอนภักดี, 2022)

3. แนวคิดเกี่ยวกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

Saputri et al., (2021) ให้คำจำกัดความของระยะเวลาในการออกรายงานของผู้สอบบัญชี ว่าเป็นเวลาที่ใช้ในการดำเนินการตรวจสอบบัญชีให้เสร็จสิ้นจนถึงวันที่รายงานการตรวจสอบบัญชีของบริษัทเผยแพร่ โดยวัดจากจำนวนวันที่ใช้ในการรับรายงานการตรวจสอบบัญชีจากผู้ตรวจสอบบัญชีอิสระ โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ปิดบัญชีของบริษัท กล่าวคือ ตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม ถึงวันที่ระบุในรายงานการตรวจสอบบัญชีจากผู้ตรวจสอบบัญชี โดยที่ปัญหาความล่าช้าของรายงานการตรวจสอบเกิดขึ้นเนื่องจากผู้ตรวจสอบใช้เวลามากในการตรวจสอบงบการเงินของบริษัท บริษัททั้งหมดพยายามลดความล่าช้าของรายงานการตรวจสอบให้เหลือน้อยที่สุด เนื่องจากความล่าช้าส่งผลโดยตรงต่อความถี่ในการเผยแพร่รายงานทางการเงินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการตลาด (Krisyadi & Noviyanti, 2022) ซึ่งปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีแบ่งประเภทเป็น 1) ปัจจัยภายในของกิจการ ได้แก่ ขนาดบริษัท, จำนวนบริษัทย่อย, ความซับซ้อนของธุรกิจ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของผู้สอบบัญชี และ คณะกรรมการตรวจสอบ 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความผันผวนของรายได้ของบริษัท หรือขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และระยะเวลาที่ใช้ในการเผยแพร่รายงาน ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากข้อกำหนดต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ บริษัทจดทะเบียนในทุกกลุ่มอุตสาหกรรมยกเว้นอุตสาหกรรมการเงิน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ.2564 ถึง พ.ศ.2566 จำนวน 2,329 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ.2564 ถึง พ.ศ.2566 จำนวน 1,101 บริษัท ที่มีรอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุด 31 ธันวาคม โดยไม่รวมบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูการดำเนินงาน และบริษัทจดทะเบียนที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนตามสมมติฐานการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายงานทางการเงิน รายงานของผู้สอบบัญชี อัตราส่วนทางการเงินและ แบบฟอร์ม 56-1 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum) และสถิติอ้างอิงเพื่อทดสอบสมมติฐานได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยใช้แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี 56-1 รวมถึงข้อมูลในรายงานการเงิน และข้อมูลอื่นๆ ที่เก็บรวบรวมอยู่ในระบบเผยแพร่ข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (www.set.or.th) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 ถึง พ.ศ.2566 รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,101 ตัวอย่าง (กาญจนา สุขศาลา และ อัจฉรา ชนากลาง, 2562, 43)

4. ตัวแปรและการวัด

การศึกษาเรื่องผลกระทบของความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีและค่าสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยครั้งนี้ มีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	ตัววัด
ตัวแปรอิสระ		
ความเชี่ยวชาญใน อุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ	AIS_PRO	ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของผู้สอบบัญชี วัดจาก สัดส่วนของค่าสอบบัญชีทั้งหมดในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม (yeboah., et al. 2023)
	AIS_MS10%	ตัวแปรหุ่นของความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของผู้สอบ บัญชี วัดจากเปอร์เซ็นต์ส่วนแบ่งตลาดของค่าสอบบัญชี ทั้งหมดในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม โดยสำนักงานสอบบัญชีที่ มีส่วนแบ่งตลาดมากกว่า 10% จะแทนค่าด้วย 1 อื่น ๆ แทน ค่าด้วย 0 (Rusmin, 2010)
	AIS_MS30%	ตัวแปรหุ่นของความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของผู้สอบ บัญชี วัดจากเปอร์เซ็นต์ส่วนแบ่งตลาดของค่าสอบบัญชี ทั้งหมดในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม โดยสำนักงานสอบบัญชีที่ มีส่วนแบ่งตลาดมากกว่า 30% จะแทนค่าด้วย 1 อื่น ๆ แทน ค่าด้วย 0 (ศศิประภา สมัครเขตการพล, 2562); กาญจนา สุขศาลา และ อัจฉรา ชนากลาง, 2562)
ตัวแปรกลาง		
ค่าสอบบัญชี	AUDITFEE	ค่าลอการิทึมธรรมชาติของค่าสอบบัญชีที่จ่าย (พิชญา ศรี สุชา และคณะ, 2565)
ตัวแปรตาม		
ระยะเวลาที่ใช้ในการออก รายงานการสอบบัญชี	ARL	จำนวนวันตั้งแต่วันสิ้นงวดบัญชีจนถึงวันที่ในหน้ารายงาน ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (ภัทรา หลวงนา, 2561 และ พิชญา อัมจักร, 2566)

ตัวแปรควบคุม

ประเภทอุตสาหกรรม	IND	ประเภทอุตสาหกรรม 8 อุตสาหกรรม แทนค่า ดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> - เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร แทนค่า 1 - สินค้าอุตสาหกรรม แทนค่า 2 - อสังหาริมทรัพย์และสิ่งก่อสร้าง แทนค่า 3 - ทรัพยากร แทนค่า 4 - บริการ แทนค่า 5 - เทคโนโลยี แทนค่า 6 - สินค้าอุปโภคบริโภค แทนค่า 7 - ธุรกิจการเงิน แทนค่า 8 (กาญจนา สุขศาลา และ อัจฉรา ชนากลาง, 2562)
ประเภทสำนักงานสอบบัญชี	AUDITFIRM	สำนักงานขนาดใหญ่ (Big 4) แทนค่า 1; อื่นๆ แทนค่า 0 (ภัทรา หลวงนา, 2561) และพิชญา อัฒจักษ์, 2566)
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์	ROA	กำไรสุทธิหารด้วยสินทรัพย์รวมเฉลี่ย (บดีนทร์ มหาวงศ์ และไพบุลย์ ผจงวงศ์, 2562)
อัตราผลตอบแทนจากส่วนผู้ถือหุ้น	ROE	กำไรสุทธิหารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้นเฉลี่ย (บดีนทร์ มหาวงศ์ และ ไพบุลย์ ผจงวงศ์, 2562)
อัตราความเสี่ยงทางการเงิน	LEV	หนี้สินรวมหารด้วย สินทรัพย์รวม (บดีนทร์ มหาวงศ์ และ ไพบุลย์ ผจงวงศ์, 2562 และเกษศิณี ตั้งอั้น, 2565)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 – 3 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาเพื่อดูลักษณะข้อมูล และการแจกแจงข้อมูล (Data Distribution) เพื่อประเมินความเหมาะสมของข้อมูลและตรวจสอบเบื้องต้นตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	N	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
AIS_PRO	1,101	0.044	84.266	19.016	17.802
AIS_MS10%	1,101	0.000	1.000	0.553	0.497
AIS_MS30%	1,101	0.000	1.000	0.290	0.454
AUDITFEE	1,101	11.408	19.552	14.489	0.674
ARL	1,101	37.000	237.000	55.118	11.442
IND	1,101	1.000	8.000	4.796	2.107
AUDITFIRM	1,101	0.000	1.000	0.672	0.470
ROA	1,101	-49.520	58.220	6.222	9.066
ROE	1,101	-1809.860	128.860	5.075	59.842
LEV	1,101	0.002	1.061	0.441	0.220

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าสัดส่วนความเชี่ยวชาญของค่าสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม หรือ AIS_PRO พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 84.266 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.044 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.016 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 17.802

ส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% ในแต่ละอุตสาหกรรม หรือ AIS_MS10% พบว่ามีค่าสูงสุด 1.000 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.000 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.553 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.497

ส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 30% ในแต่ละอุตสาหกรรม AIS_MS30% พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 1.000 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.000 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.290 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.454

ค่าสอบบัญชี หรือ AUDITFEE พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 19.552 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 11.408 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.489 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.674

ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี หรือ ARL พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 37.000 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 237.000 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 55.118 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.442

ประเภทอุตสาหกรรม หรือ IND พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 8.000 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 1.000 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.796 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.107

ประเภทสำนักงานสอบบัญชี หรือ AUDITFIRM พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 1.000 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.000 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.672 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.470

อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ หรือ ROA พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 58.220 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -49.520 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.222 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.066

อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น หรือ ROE พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 128.860 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -1809.860 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.075 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 59.842

อัตราความเสี่ยงทางการเงิน หรือ LEV พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 1.061 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.002 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.441 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.220

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

	AIS_ PRO	AIS_ MS10%	AIS_ MS30%	IND	AUDIT FIRM	ROA	ROE	LEV	ARL	VIF
AIS_ PRO	1	.754***	.802***	0.020	.612***	0.047	0.028	.167***	-0.018	1.615
AIS_ MS10%		1	.574***	-.083***	.738***	.062**	0.040	.110***	-0.044	2.217
AIS_ MS30%			1	.110***	.446***	0.035	0.007	.105***	-0.023	1.274
IND				1	-0.028	0.042	-0.016	0.037	-0.040	1.008
AUDITFIRM					1	.105***	.064**	.157***	-0.009	1.636
ROA						1	.302***	-.189***	-0.030	1.149
ROE							1	-.132***	-0.016	1.091
LEV								1	0.032	1.111
ARL									1	

หมายเหตุ : ข้อมูลประกอบด้วย 1,101 ข้อมูล ***p value < 0.01 ** p value < 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากสัดส่วนค่าสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม 3 รูปแบบ (AIS_ PRO, AIS_ MS10% และ AIS_ MS30%) กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ARL) และตัวแปรควบคุม 5 ตัว (IND, AUDITFIRM, ROA, ROE และ LEV) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้อยู่ระหว่าง 0.007 – 0.802 และค่า VIF มีค่าไม่เกิน 10 ซึ่งเป็นอิสระต่อกัน และพบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากสัดส่วนค่าสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรมทั้ง 3 วิธี (AIS_ PRO, AIS_ MS10% และ AIS_ MS30%) และตัวแปรควบคุมทั้ง 5 ตัว (IND, AUDITFIRM, ROA, ROE และ LEV) ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ARL)

วัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีและค่าสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตามตารางที่ 3, 4 และ 5

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากสัดส่วนค่าสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี และค่าสอบบัญชี

Independent Variables	Dependent Variable			
	ARL		AUDITFEE	
	Model (1)		Model (2)	
	β	t	β	t
AIS_PRO	-0.014	-0.586	0.008	6.452***
IND	-0.216	-1.310	-0.006	0.674
AUDITFIRM	0.027	0.029	0.201	4.027***
ROA	-0.025	-0.604	0.001	0.544
ROE	-0.001	-0.187	0.000	1.196
LEV	1.692	1.031	0.697	7.982***
Constant	55.822	46.686	13.904	218.621
Observations	1101		1101	
F-Value	0.676		41.925	
R-Squared	0.004		0.187	
Adjusted R2	-0.002		0.182	
Dubin-Watson	1.943		1.912	

หมายเหตุ : ข้อมูลประกอบด้วย 1,101 ข้อมูล ***p value < 0.01 ** p value < 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ 1 และ 2 โดย Model (1) พบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากสัดส่วน

ค่าสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม (AIS_PRO) ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ARL) และตัวแปรควบคุมทั้งหมด

Model (2) พบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากสัดส่วนค่าสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม (AIS_PRO) และตัวแปรควบคุม ได้แก่ ประเภทสำนักงานสอบบัญชี (AUDITFIRM) และอัตราความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) ส่งผลกระทบเชิงบวกกับค่าสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.01$

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% ในแต่ละอุตสาหกรรม กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี และค่าสอบบัญชี

Independent Variables	Dependent Variable			
	ARL		AUDITFEE	
	Model (3)		Model (4)	
	β	t	β	t
AIS_MS10%	-2.026	-1.963**	0.194	3.490***
IND	-0.249	-1.511	-0.001	-0.069
AUDITFIRM	1.283	1.162	0.242	4.069***
ROA	-0.026	-0.635	0.001	0.557
ROE	-0.001	-0.203	0.000	1.216
LEV	1.578	0.966	0.748	8.485***
Constant	56.043	46.743	13.882	214.491
Observations	1101		1101	

F-Value	1.263	36.110
R-Squared	0.007	0.165
Adjusted R2	0.001	0.161
Dubin-Watson	1.948	1.918

หมายเหตุ : ข้อมูลประกอบด้วย 1,101 ข้อมูล ***p value < 0.01 ** p value < 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ 1 และ 2 โดย Model (3) พบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% (AIS_MS10%) ส่งผลกระทบต่อเชิงลบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ARL) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรควบคุมทุกตัวแปรไม่พบความสัมพันธ์

Model (4) พบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% (AIS_MS10%) และตัวแปรควบคุมได้แก่ ประเภทสำนักงานสอบบัญชี (AUDITFIRM) และอัตราความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) ส่งผลกระทบต่อเชิงบวกกับค่าสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 30% ในแต่ละอุตสาหกรรม กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี และค่าสอบบัญชี

Independent Variables	Dependent Variable			
	ARL		AUDITFEE	
	Model (5)		Model (6)	
	β	t	β	t
AIS_MS30%	-0.512	-0.596	0.154	3.327***

IND	-0.206	-1.244	-0.007	-0.833
AUDITFIRM	-0.082	-0.097	0.328	7.247***
ROA	-0.025	-0.605	0.001	0.522
ROE	-0.001	-0.196	0.000	1.237
LEV	1.639	1.002	0.736	8.344***
Constant	55.749	46.365	13.926	214.788
Observations	1101		1101	
F-Value	0.678		35.891	
R-Squared	0.004		0.164	
Adjusted R2	-0.002		0.160	
Dubin-Watson	1.942		1.931	

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ 1 และ 2 โดย Model (5) พบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 30% (AIS_MS30%) และตัวแปรควบคุมทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ARL)

Model (6) พบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 30% (AIS_MS30%) ตัวแปรควบคุมได้แก่ ประเภทสำนักงานสอบบัญชี (AUDITFIRM) และอัตราความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) ส่งผลกระทบบวกกับค่าสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าสอบบัญชีกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าสอบบัญชีกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

Independent Variables	Dependent Variable	
	ARL	
	Model 7	
	β	t
AUDITFEE	1.530	2.751***
IND	-0.215	-1.309
AUDITFIRM	-0.907	-1.159
ROA	-0.026	-0.643
ROE	-0.002	-0.286
LEV	0.471	0.280
Constant	34.557	4.418
Observations	1101	
F-Value	1.884	
R-Squared	0.010	
Adjusted R2	0.005	

Dubin-Watson	1.941
--------------	-------

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ 3 โดย Model (7) พบว่า ค่าสอบบัญชี (AUDITFEE) ส่งผลกระทบต่อเชิงบวกกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ARL) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนตัวแปรควบคุมทุกตัวแปรไม่พบความสัมพันธ์

อภิปรายผล

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบเมื่อวัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% ในแต่ละอุตสาหกรรม ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 **จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1** ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบสูงส่งผลให้ใช้ระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีสั้นลง เนื่องจากผู้สอบบัญชีมีความชำนาญและความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบเป็นอย่างดี จึงทราบขั้นตอนที่ควรปฏิบัติในการสอบบัญชี และการป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ส่งผลให้การปฏิบัติงานสอบบัญชีนั้นไม่ซับซ้อน และลดระยะเวลาในการสอบบัญชีให้สั้นลง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Yaboah et al., (2023) พบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบของผู้สอบบัญชีส่งผลกระทบต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี และงานวิจัยของ Stewart and Cairney (2019) พบว่า รายงานการตรวจสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ มีแนวโน้มที่จะใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบที่สั้นลง

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากสัดส่วนความเชี่ยวชาญของค่าสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม วัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% ในแต่ละอุตสาหกรรม และวัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 30% ในแต่ละอุตสาหกรรม ส่งผลกระทบต่อค่าสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 **จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2** ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบสูงส่งผลให้กำหนดค่าสอบบัญชีสูง

เนื่องจากผู้สอบบัญชีใช้ประสบการณ์และความชำนาญในการตรวจสอบ โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต้องอาศัยความชำนาญในการตรวจสอบสูง หรือมีความเสี่ยงในการตรวจสอบสูง การกำหนดค่าสอบบัญชีจึงสูงขึ้นตามความเหมาะสม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Yaboah et al., (2023) พบว่า ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านอุตสาหกรรมของผู้สอบบัญชีซึ่งผลกระทบเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อค่าสอบบัญชี

ผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 และค่าสอบบัญชี ส่งผลกระทบต่อเชิงบวกกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงการกำหนดค่าสอบบัญชีที่สูงส่งผลต่อจำนวนวันที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีที่มาก เนื่องจากการกำหนดค่าสอบบัญชีขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการตรวจสอบ เช่นปริมาณงานที่ตรวจสอบ ความเสี่ยงในการตรวจสอบ ความซับซ้อนในการตรวจสอบ ซึ่งหากมีปริมาณงาน ความเสี่ยง และความซับซ้อนในการตรวจสอบมากจะส่งผลให้การตรวจสอบบัญชีต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ยุวธิดา กันธวัช และคณะ (2018) พบว่า ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษานานวิจัยพบความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ (AIS) ที่วัดโดย 3 วิธี ได้แก่ สัดส่วนค่าสอบบัญชีสูงสุดในอุตสาหกรรม, ส่วนแบ่งตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% ในแต่ละอุตสาหกรรม, และส่วนแบ่งตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 30% ในแต่ละอุตสาหกรรม กับค่าสอบบัญชี (Audit Fee) และระยะเวลาการออกรายงานการสอบบัญชี (ARL) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากวิธีการวัดความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่แตกต่างกัน ให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกันต่อระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวัดความเชี่ยวชาญโดยใช้เกณฑ์ ส่วนแบ่งตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% เป็นวิธีเดียวที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบต่อระยะเวลาการออกรายงานการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญไปบริบทของประเทศไทย ในขณะที่การวัดความเชี่ยวชาญด้วยเกณฑ์ สัดส่วนค่าสอบบัญชีสูงสุด และส่วนแบ่งตลาดมากกว่า 30% ไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญกับระยะเวลาการออกรายงาน

ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนแบ่งตลาดค่าสอบบัญชีในระดับที่มากกว่า 10% อาจเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมในการบ่งชี้ถึงความเชี่ยวชาญที่ส่งผลให้การตรวจสอบมีประสิทธิภาพและรวดเร็วขึ้น อย่างไรก็ตาม การมีส่วนแบ่งตลาดที่สูงมากกว่า 30% หรือการเป็นผู้ที่มีสัดส่วนค่าสอบบัญชีสูงสุด อาจไม่ได้นำไปสู่การลดระยะเวลาในการออกรายงานเสมอไป ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้สอบบัญชีรายใหญ่หรือที่มี Market Share สูง มักมีลูกค้าเป็นบริษัทขนาดใหญ่ ซึ่งมีธุรกิจที่ซับซ้อน ข้อมูลจำนวนมากและมีสาขาหลากหลายงานตรวจสอบจึงต้องใช้เวลาในการวางแผน ตรวจสอบ และประเมินความเสี่ยงมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก อีกทั้งต้องรักษาคุณภาพงานสอบบัญชีให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

- 1) ผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบสูง ส่งผลให้ใช้ระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีสั้นลง
- 2) ผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในการสอบบัญชีสูงจะส่งผลต่อการกำหนดค่าสอบบัญชีที่สูงขึ้นตามไปด้วย หากผู้สอบบัญชีมาจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ Big 4 จะมีการกำหนดค่าสอบบัญชีที่สูง และหากผู้สอบบัญชีต้องทำการตรวจสอบข้อมูลของบริษัทที่มีอัตราความเสี่ยงทางการเงินสูง ก็จะมีการกำหนดค่าสอบบัญชีที่สูงเช่นกัน (ทั้งการวัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% และวัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 30% ในแต่ละอุตสาหกรรม)
- 3) ผู้สอบบัญชีที่มีการกำหนดค่าสอบบัญชีสูง เนื่องจากความซับซ้อนและความเสี่ยงของกิจการลูกค้าย่อมใช้ระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีสูง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

- 1) การศึกษาในครั้งนี้อาจครอบคลุมถึงระยะเวลาที่ใช้เก็บข้อมูล อยู่ระหว่าง ปี พ.ศ.2564 - พ.ศ.2566 ซึ่งการศึกษางานวิจัยในอนาคตสามารถขยายช่วงเวลาการศึกษา โดยควรศึกษาในช่วงเวลาที่ยาวขึ้น เช่น 5-10 ปี เพื่อให้เห็นแนวโน้มของผลกระทบในระยะยาว และลดอิทธิพลของปัจจัยชั่วคราว เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจหรือเหตุการณ์ไม่ปกติ
- 2) สามารถเพิ่มปัจจัยอื่นในการศึกษานอกจากปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ที่สำคัญและอาจส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการออกรายงานการสอบ

บัญชีและค่าสอบบัญชี เช่น นโยบายด้านธรรมาภิบาลของบริษัท ระดับความซับซ้อนของงบการเงิน การใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบบัญชี หรือการเปลี่ยนแปลงในมาตรฐานการบัญชี และการสอบบัญชี

3) ควรศึกษาคุณภาพของการสอบบัญชีเพิ่มเติม เนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งเน้นที่ระยะเวลาการตรวจสอบและค่าสอบบัญชี ในอนาคตจึงควรศึกษาผลกระทบของความเชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพของการสอบบัญชี เช่น ความถูกต้องของรายงานการเงิน หรือโอกาสในการตรวจพบข้อผิดพลาดทางบัญชี

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา สุขศาลา และอัจฉรา ชนากลาง. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบและคุณภาพงานสอบบัญชีของกลุ่มอุตสาหกรรมซับซ้อนและไม่ซับซ้อน : กรณีศึกษา บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *Journal of Business Administration and Accountancy*, 3(2), 37-54
- เกษศิณี ตั้งอั้น. (2565). ผลกระทบของการวางแผนภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มีผลต่อมูลค่ากิจการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มดัชนีหลักทรัพย์ SETCLMV. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 15(1), 84-94.
- ชุตานพร สอนภักดี. (2022). ปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าธรรมเนียมสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(1), 17-30.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2566). *รายชื่อบริษัทจดทะเบียน/หลักทรัพย์* (ออนไลน์). เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2566, จาก <http://www.set.or.th>.
- บดินทร์ มหาวงศ์ และไพบุลย์ ผจงวงศ์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET100. *วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์*, 13(18), 15-39.
- พิชญา อัจฉกร. (2023). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการกำกับดูแลกิจการลักษณะบริษัทและประเภทสำนักงานสอบบัญชีกับระยะเวลาการออกรายงานของผู้สอบบัญชี. *วารสารการจัดการและการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 10(2), 49-65.

- พิชญาศรี สุชา, ศิริลักษณ์ ศุภธชัย, และธนิดา อุทยาพงษ์. (2022). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของประธานกรรมการบริหารกับค่าสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารสภาวิชาชีพบัญชี*, 4(10), 20-42.
- ภัทรา หลวงนา. (2562). ระยะเวลาของรายงานผู้สอบบัญชีก่อนและหลังการปฏิบัติตามรายงานรูปแบบใหม่การระบุเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ. ใน *การค้นคว้าแบบอิสระบัญชีมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาสุช นิธิบัณฑิตเสรี เอื้อบุญ เอกะสิงห์ และนฤนาถ ศราภัยวานิช. (2562). ผลกระทบเชิงกำกับของสำนักงานสอบบัญชีที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลบริษัทที่ดีกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารการจัดการมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 8(3), 22-36.
- ยุวธิดา กันธวัง, มนทิพย์ ตั้งเอกจิต, และ สุวรรณ เลหาหะวิสุทธิ. (2562). ปัจจัยกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. *วารสารการบัญชีและการจัดการ*, 11(1), 22-36
- วรกมล ปิ่นทอง, & สุภา ทองคง. (2022). อิทธิพลของความเชี่ยวชาญและความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมกรรมการอาชีพศึกษา*, 6(1), 94-103.
- ศศิประภา สมัครเขตการพล. (2019). เรื่องสำคัญในการตรวจสอบคุณภาพการสอบบัญชี และการจัดการกำไรของบริษัทที่เสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรกในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 33(108), 210-225.
- Aobdia, D., & Shroff, N. (2020). Regulatory oversight and auditor market share. *Journal of Accounting and Economics*, 63(2-3), 262-287.
- Ettredge, M., Mao, J., & Stone, M. S. (2024). *Small audit firms' public market exits, business model changes, and market consequences*. Available at SSRN 4737583.
- Krisyadi, R., & Noviyanti, N. (2022). Analisis faktor-faktor yang mempengaruhi keterlambatan laporan audit. *Owner: Riset dan Jurnal Akuntansi*, 6(1), 147-159.

- Rusmin, R. (2010). Auditor Quality and Discretionary Accruals: Case of Australian Listed Companies. *Jurnal Akuntansi dan Auditing Indonesia*, 14(1).
- Saputri, E. R., Setyadi, E. J., Hariyanto, E., & Inayati, N. I. (2021). The Effect of Audit Tenure, Auditor Switching, Auditor Reputation, and Financial Distress on Audit Report Lag (Study of Mining Companies Listed on the Indonesia Stock Exchange 2015-2019). *Ratio: Indonesian Contemporary Accounting Review*, 2(2), 73–81.
- Stewart, E. G., & Cairney, T. D. (2019). Audit report lag and client industry homogeneity. *Managerial Auditing Journal*, 34(8), 1008-1028.
- Yeboah, E. N., Addai, B., & Appiah, K. O. (2023). Audit pricing puzzle: Do audit firm industry specialization and audit report lag matter?. *Cogent Business & Management*, 10(1), 2172013.